

**UCHWAŁA NR XLIV/4/2023
RADY POWIATU KOŚCIERSKIEGO**

z dnia 15 lutego 2023 r.

w sprawie przyjęcia Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2023-2028.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, 5 i 17 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1526) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 100 z zm.)

**Rada Powiatu
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2023-2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kościerskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Modrzejewski

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: a) rehabilitacji społecznej, b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Program działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2016-2022 obowiązywał do końca 2022 roku. Zachodzi więc konieczność uchwalenia nowego programu, który na kolejne lata określi działania dotyczące rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie powiatu kościerskiego.

Priorytetem wszystkich działań zawartych w nowym programie na rzecz osób z niepełnosprawnościami w powiecie kościerskim jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa życia osób starszych.

Powyższy program wpisuje się w założenia i stanowi dopełnienie zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022-2026.

Mając powyższe na względzie podjęcie niniejszej uchwały jest konieczne i uzasadnione.

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE KOŚCIERSKIM NA LATA 2023-2028

POWIAT KOŚCIERSKI
S E R C E K O Ś C I E R S K I
A S Z U B

Kościerzyna, luty 2023 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Uwarunkowania prawne	5
II. Ogólna charakterystyka powiatu	9
III. Charakterystyka osób z niepełnosprawnościami	11
Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy	23
Diagnoza zasobów	25
Seniorzy	33
IV. Cel główny i kierunki działań programu	37
V. Realizatorzy, partnerzy, wskaźniki i źródła finansowania.....	41
VI. Adresaci i partnerzy programu	44
VII. Źródła finansowania	45
VIII. Ewaluacja i monitoring	45
IX. Podsumowanie	46

Wstęp

Opracowanie i realizacja programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami jest obowiązkiem ustawowym wynikającym z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2023 poz. 100 ze zm.).

W świetle tejże ustawy do zadań samorządu powiatu w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami należy w szczególności:

- opracowywanie i realizacja, we współpracy z instytucjami administracji rządowej i samorządowej, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- dofinansowanie: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, rehabilitacji dzieci i młodzieży, usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie; kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej; współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów; doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne; współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych¹.

¹ Zadania nie są wszystkimi wskazanymi w ustawie, zostały wybrane na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu. Pełen katalog zawiera art. 35a *Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*.

Zadania powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizowane są przez powiatowe centra pomocy rodzinie, natomiast w obszarze rehabilitacji zawodowej – przez powiatowe urzędy pracy, a organem opiniodawczo-konsultacyjnym jest społeczna rada do spraw osób niepełnosprawnych. Do zakresu działania społecznej rady do spraw osób niepełnosprawnych zgodnie z Ustawą, należy m.in. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji ich praw, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ocena realizacji programów, a także opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2023-2028 jest dokumentem wieloletnim, wskazującym kształt polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu kościerskiego. Dokument ten wpisuje się w założenia i stanowi dopełnienie zapisów *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022-2026*.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych reguluje m.in. kwestie:

- orzekania o niepełnosprawności, w tym powoływania i funkcjonowania Zespołów Powiatowych i Wojewódzkich do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności;
- rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, oznaczającej zespół działań, w szczególności organizacyjnych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, które zmierzają do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie osób niepełnosprawnościami, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia oraz integracji społecznej [w tym rehabilitacji zawodowej (mającej na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnościami zdobycia i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego, przez umożliwienie jej korzystania z pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego oraz szkolenia zawodowego) i społecznej (mającej umożliwić osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym)];
- uprawnień osób z niepełnosprawnościami m.in. na rynku pracy, w zatrudnieniu oraz w ruchu drogowym;
- szczególnych obowiązków i uprawnień pracodawców w związku z zatrudnianiem osób z niepełnosprawnościami;
- funkcjonowania zakładów pracy chronionej i zakładów aktywności zawodowej;
- zadań i organizacji służb działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- funkcjonowania Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych;

- funkcjonowania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Niniejszy Program służy realizacji powyższych celów i urzeczywistnieniu wizji powiatu kościerskiego, zawartej w Strategii, w świetle której „wszyscy mieszkańcy powiatu, w tym osoby doświadczające na co dzień trudności w związku z niepełnosprawnościami, przewlekłą chorobą lub podeszłym wiekiem, a także dzieci pozbawione opieki rodziny biologicznej, mogą czuć się pełnoprawnymi członkami lokalnej wspólnoty, ponieważ mają zapewniony dostęp do dóbr i instytucji publicznych oraz możliwość uczestnictwa w podstawowych aktywnościach obywatelskich. Wzajemny szacunek i wsparcie, zrozumienie, tolerancja dla odmiennych poglądów to dominujące postawy w życiu rodzinnym i społecznym. Wysoki poziom solidarności społecznej oraz gotowość do niesienia pomocy osobom jej potrzebującym idą w parze z brakiem przyzwolenia na dysfunkcje (np. uzależnienia, przemoc, przestępczość)”.

Misja powiatu zakłada natomiast, że „Powiat Kościerski inicjuje, realizuje oraz wspiera programy na rzecz aktywności zawodowej mieszkańców, poprawnego wypełniania podstawowych zadań przez rodziny, a także profilaktyki i minimalizowania poważnych problemów społecznych. Działania te zmierzają do wykreowania warunków instytucjonalnych i społecznych sprzyjających aktywnej integracji osób bezrobotnych, dzieci i młodzieży (zwłaszcza pochodzącej z rodzin dysfunkcyjnych), osób z niepełnosprawnościami, chorujących i starszych, uzależnionych oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Władze oraz jednostki organizacyjne powiatu realizują misję strategiczną we współpracy z gminami wchodzącymi w skład powiatu, podmiotami publicznymi, sektorem przedsiębiorców oraz organizacjami obywatelskimi, w sposób uwzględniający potrzeby i oczekiwania różnych grup oraz istniejące uwarunkowania prawne, organizacyjne i finansowe”. „Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2023-2027 jest wyrazem dążenia do pełnego urzeczywistnienia i realizacji praw osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia społecznego.

I. Uwarunkowania prawne

Zadania państwa w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych wynikają z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r. w myśl której zgodnie z art. 67 ust. 1 „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo”, a art. 69 definiuje: „Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.”. Ponadto w art. 68 zawarto deklarację: „Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.”.

Uszczegółowienie kwestii dotyczącej praw osób niepełnosprawnych zawiera *Karta Praw Osób Niepełnosprawnych* przyjęta Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku. W myśl art. 1 w/w Karty „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- 1) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- 2) dostępu do leczenia, opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- 3) dostępu w wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- 4) nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- 5) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- 6) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz do korzystania z pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- 7) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- 8) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: - dostępu do urzędów, punktów wyborczych oraz obiektów użyteczności publicznej, - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, - dostępu do informacji, - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- 9) posiadania samorządnej reprezentacji swojego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;
- 10) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.”.

Ponadto w przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 r. *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*, a ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku (Dz. U. 2012 poz. 1169), „niepełnosprawność wynika z interakcji między osobami

z dysfunkcjami, a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami”.

Pojęcie „osoby niepełnosprawne” (art. 1) obejmuje osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Konwencja zawiera przepisy:

- zakazujące dyskryminowania osób niepełnosprawnych;
- nakazujące tworzenie warunków korzystania z praw na zasadzie równości z innymi osobami;
- nakazujące wprowadzenie rozwiązań specjalnie adresowanych do osób niepełnosprawnych, odpowiednio do rodzaju zagadnienia.

W polskim ustawodawstwie dokumentem, który szczegółowo reguluje obszar zadań państwa w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych jest *ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*.

Osobą niepełnosprawną w świetle art. 1 tejże ustawy jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Ponadto wśród innych ustawowych źródeł uregulowań w obszarze działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami należy wskazać w szczególności następujące dokumenty:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- ustawa z dnia 9 maja 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się;
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zadania Samorządu Województwa Pomorskiego w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych precyzuje obecnie *Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób z Niepełnosprawnościami i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na rzecz Zatrudniania Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021–2030*.

Jego cel główny brzmi: „Pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym”, a jego osiągnięciu służą trzy cele szczegółowe, wskazane w ramach poniższych priorytetów:

1. wspieranie działań umożliwiających prowadzenie niezależnego życia przez osoby z niepełnosprawnościami;
2. wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy;
3. wspieranie działań podnoszących poziom wykształcenia oraz nabywanych kwalifikacji osób z niepełnosprawnościami;
4. wspieranie działań promujących i kształtujących pozytywne postawy wobec osób z niepełnosprawnościami;
5. poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami;
6. zwiększenie dostępu do uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego,
7. wspieranie działań na rzecz poprawy funkcjonowania otoczenia osób z niepełnosprawnościami;
8. wspieranie współpracy i koordynacji działań międzysektorowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
9. wspieranie profesjonalizacji działań podmiotów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
10. usprawnienie systemu diagnozowania/monitorowania sytuacji osób z niepełnosprawnościami.

W dniu 16 lutego 2021 roku Rada Ministrów przyjęła *Strategię na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030*. Jej głównym celem jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument składa się z ośmiu priorytetów, takich jak niezależne życie, dostępność, edukacja, praca, warunki życia i ochrona socjalna, zdrowie, budowanie świadomości oraz koordynacja. W ich ramach planowane są takie działania jak np. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji, wczesna pomoc, edukacja włączająca, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami,

zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego i inne.

II. Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat kościerski położony jest w centralnej części województwa pomorskiego, sąsiadując od strony południowej z powiatem starogardzkim i chojnickim, od wschodniej z powiatem starogardzkim i gdańskim, od północnej z powiatem kartuskim, a od zachodniej z powiatem bytowskim. Nazywany Sercem Kaszub, leży na Pojezierzu Kaszubskim, a w jednej z jego miejscowości znajduje się centralny punkt województwa pomorskiego. Powierzchnia powiatu wynosi 1 165,85 km², co stanowi 6,4% całej powierzchni województwa. Pod względem wielkości zajmuje on 8 miejsce w województwie.

Powiat kościerski stanowi lokalną wspólnotę samorządową tworzoną przez mieszkańców oraz terytorium obejmujące miasto Kościerzyna i gminy wiejskie: Dziemiany, Karsin, Kościerzyna, Liniewo, Lipusz, Nowa Karczma i Stara Kiszewa.

Rysunek 1. Gminy Powiatu Kościerskiego

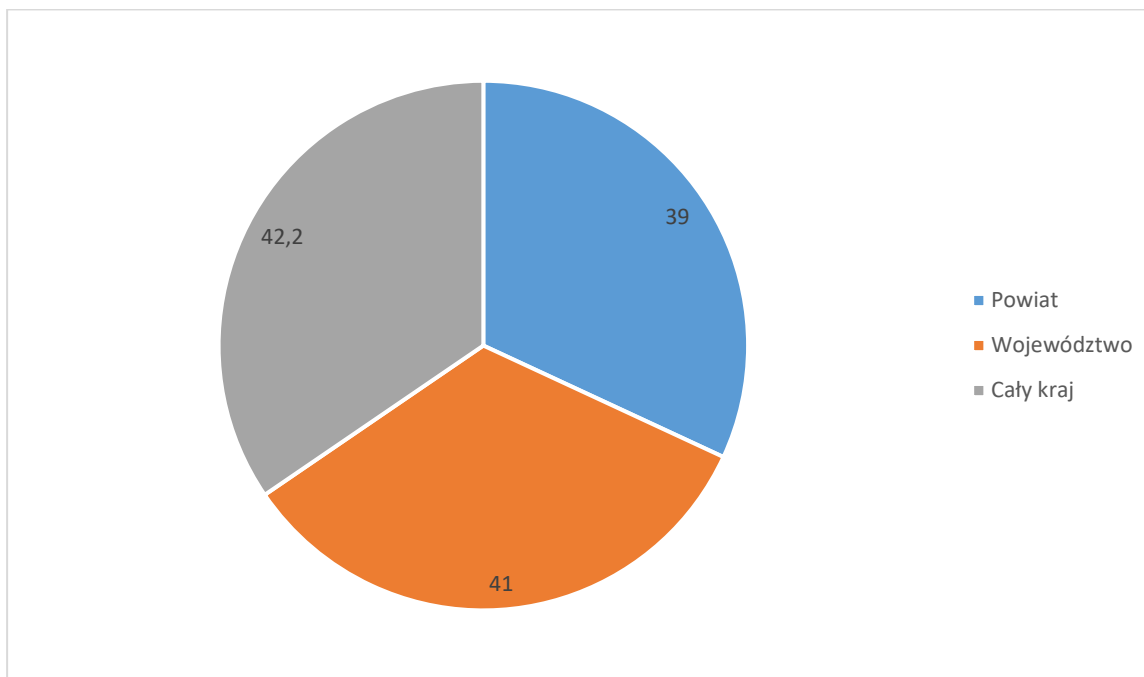

Źródło: powiatkoscierski.pl

Analiza sytuacji demograficznej powiatu kościerskiego w latach 2002-2021 wskazuje na wzrost liczby mieszkańców o 10,8%. Powiat kościerski zamieszkiwało w 2021 roku 72 797 mieszkańców, z czego 50,0% stanowią kobiety, a 50,0% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,0 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz

mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu kościerskiego w 2050 roku wynosi 70 272, z czego 34 976 to kobiety, a 35 296 mężczyźni².

Wykres 1. Średni wiek mieszkańców powiatu przedstawia poniższy wykres

Źródło: GUS, 31.XII.2021, https://www.polskawliczbach.pl/powiat_koscierski#dane-demograficzne

Z powyższych danych wynika, że średni wiek mieszkańców powiatu kościerskiego to 39 lat i jest on niższym niż w województwie (41 lat) i w całym kraju, w którym wynosi 42,2 lat. W powiecie kościerskim średni wiek kobiet wynosi 40,2 lata natomiast mężczyzn 37,9 lat³.

Powiat kościerski w 2021 roku ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -58. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,80 na 1000 mieszkańców powiatu kościerskiego. W tym roku urodziło się 779 dzieci, w tym 50,4% dziewczynek i 49,6% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,93 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2021 roku 59,4% mieszkańców powiatu kościerskiego jest w wieku produkcyjnym, 22,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W 2021 roku 37,9% zgonów w powiecie kościerskim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 20,5% zgonów w powiecie kościerskim były nowotwory, a 5,3% zgonów

² https://www.polskawliczbach.pl/powiat_koscierski z dnia 09.01.2023r.

³ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_koscierski#dane-demograficzne z dnia 09.01.2023r.

spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności powiatu kościerskiego przypada 11.47 zgonów⁴.

III. Charakterystyka środowiska osób z niepełnosprawnościami

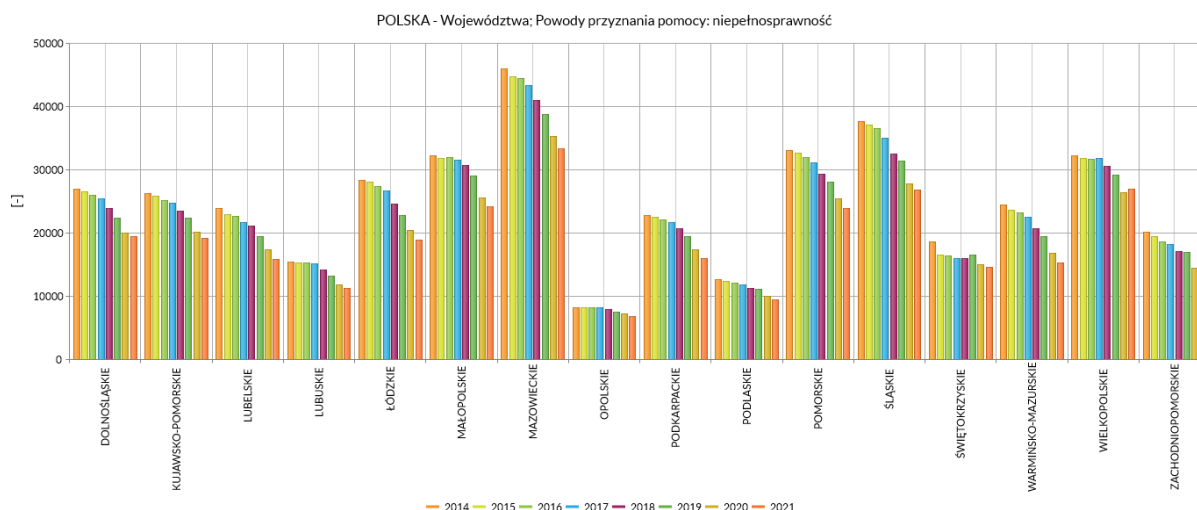
Podczas prac nad stworzeniem niniejszego Programu posłużono się przede wszystkim danymi pochodzącymi z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie, danymi statystycznymi GUS, a także nadesłanymi przez inne instytucje działające na terenie powiatu.

Dane z Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r. wskazują, że liczba osób z niepełnosprawnościami wynosiła 5456,7 tys., co stanowiło 14,3 % ogółu ludności w kraju. Oznaczało to, że co siódmy Polak był osobą z niepełnosprawnościami. Dane z kolejnego Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 i 2021 roku ze względu na przyjętą metodologię nie podają precyzyjnie liczby osób z niepełnosprawnościami (jako dane wrażliwe były podawane dobrowolnie). Podejście takie ogranicza dostępność danych.

Według wyników spisu w 2011 roku wśród ogółu ludności Polski żyło 4 697,0 tys. osób niepełnosprawnych co stanowiło 12,2% ogólnej populacji. W porównaniu do przeprowadzonego w 2002 roku poprzedniego spisu – liczba osób niepełnosprawnych zmniejszyła się o 759,7 tys., tj. o 13,9%.⁵

Dane o osobach z niepełnosprawnościami pozyskiwane są w wielu badaniach statystycznych. Ze względu na stosowaną metodologię badań dostępność danych na określonym poziomie podziału terytorialnego jest ograniczona.

Wykres 2. Powody przyznawania pomocy osobom z niepełnosprawnościami

Źródło: GUS, 31.XII.2021, https://www.polskawliczbach.pl/powiat_koscierski#dane-demograficzne

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_koscierski#dane-demograficzne z dnia 09.01.2023r.

⁵ Narodowy Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 GUS

W Polsce są ok. 3 miliony osób z niepełnosprawnościami, czyli takich, które - zgodnie z definicją zawartą w ustawie o rehabilitacji - ukończyły 16 lat i mają orzeczenie o niepełnosprawności. Szacuje się, że wszystkich osób niepełnosprawnych może być nawet dwa razy więcej.

Obecnie Polska ma jeden z najniższych wskaźników bezrobocia w UE, a od 2010 r. liczba osób bezrobotnych ogółem spadła trzykrotnie. Podobna tendencja utrzymuje się dla osób niepełnosprawnych.

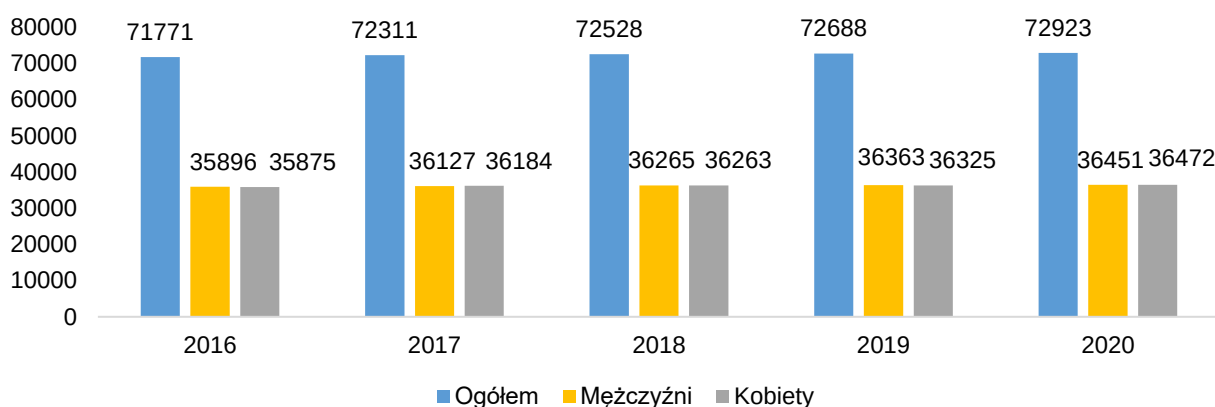
Mimo znacznych nakładów, zwłaszcza z Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz PFRON, wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych od kilkunastu lat wzrosły tylko o ok. 2% w ciągu 10 lat: z 14,4% w 2010 r. do 16,7% w 2020 r.

W 2017 r. PFRON opublikował raport „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych”. Wynika z niego, że większość takich osób rejestruje się w urzędach pracy, ale w rzeczywistości nie chce podjąć zatrudnienia. Wśród osób objętych badaniem aż 84% przyznało wprost, że nie poszukuje aktywnie pracy. Głównym powodem są ograniczenia związane ze stanem zdrowia i niepełnosprawnością takich osób. Inną przyczyną to ich niskie kompetencje i wykształcenie. Prawie ¼ bezrobotnych osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w 2020 r. nie miało żadnych kwalifikacji, a wyższe wykształcenie uzyskało tylko 8%. Taka sytuacja zwykle wiąże się z niską samooceną takich osób. W wielu przypadkach niepełnosprawni nie poszukują pracy, bo im się to po prostu nie opłaca: zdarza się, że osoby te są utrzymywane przez rodzinę, pracują „na czarno” albo obawiają się zmniejszenia lub utraty świadczeń socjalnych w związku z podjęciem pracy. Sytuacji niepełnosprawnych na rynku pracy nie ułatwia też wiek. W 2020 r. ponad połowa takich osób zarejestrowanych w PUP miała ponad 50 lat.

W latach 2018-2020 zarejestrowano średnio ponad 75 tys. osób bezrobotnych, w tym średnio prawie 4,5 tys. niepełnosprawnych. W urzędach ponad połowę wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych stanowili bezrobotni długotrwale. Jeszcze więcej w badanym okresie było długotrwale bezrobotnych niepełnosprawnych w grupie bezrobotnych niepełnosprawnych: średnio ok. 58,5%.⁶

⁶ www.nik.gov.pl/aktualnosci/aktywizacja-zawodowa-osob-z-niepelnosprawnosciami.html z dnia 03.02.2023r NIK o aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Wykres 3. Zmiany liczby ludności w powiecie kościerskim w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę liczbę ludności faktycznie zamieszkującej daną jednostkę samorządu terytorialnego, najliczniej zamieszkaną gminą w powiecie kościerskim jest Kościerzyna, która w końcu 2020 roku liczyła 23 788 mieszkańców. Mieszkańcy miasta stanowili 32,6% ludności w powiecie. W dalszej kolejności należy wskazać gminy wiejskie: Kościerzyna (16 196 osób; 22,2%), Nowa Karczma (7 057 osób; 9,7%), Stara Kiszewa (6 826 osób; 9,4%), Karsin (6 260 osób; 8,6%), Liniewo (4 609 osób; 6,3%), Dziemiany (4 425 osób; 6,1%) oraz Lipusz (3 772 osoby; 5,2%).

Tabela 1. Wybrane dane i wskaźniki demograficzne dla powiatu kościerskiego w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Przyrost naturalny	351	361	267	272	79
Saldo migracji	-144	70	-13	-86	5
Mediana wieku ludności, w tym:	-	-	37,3	37,8	38,0
- mężczyźni	-	-	36,4	36,7	37,0
- kobiety	-	-	38,4	38,9	39,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	26,0	27,2	28,2	29,4	30,2
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	19,0	19,9	20,7	21,7	22,3
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	13,0	13,5	13,9	14,4	14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na wzrost liczby ludności w powiecie wpływ ma przede wszystkim dodatni przyrost naturalny oznaczający, że więcej mieszkańców powiatu się rodzi niż umiera. W 2020 roku wynosił on 79, natomiast w całym analizowanym okresie największą wartość osiągnął w 2017 roku, kiedy

wyniósł 361. W przypadku salda migracji nie można wskazać jednoznacznej tendencji. W 2020 roku kształtowało się ono na poziomie 5 osób, natomiast rok wcześniej wynosiło -86.

Istotnym aspektem w kontekście zmian ludnościowych jest również postępujące zjawisko „starzenia się” społeczeństwa. Stanowi ono efekt wydłużania się czasu życia ludzkiego, któremu sprzyja poprawa dostępności do ochrony zdrowia, szeroko zakrojona profilaktyka zdrowotna oraz lepsza jakość życia i warunki bytowe, przy jednoczesnym spadku bądź niewielkich wartościach przyrostu naturalnego. Społeczeństwo powiatu podlega temu procesowi, podobnie jak ludność województwa pomorskiego, Polski oraz państw Europy Zachodniej. Świadczą o tym przede wszystkim dane dotyczące odsetka mieszkańców według funkcjonalnych grup wieku.

W latach 2016-2020 miał miejsce:

- ✓ spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia – z 22,4% w 2016 roku do 22,2% w 2020 roku;
- ✓ spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 61,6% do 59,8%;
- ✓ wzrost odsetka osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) – z 16,0% do 18,0%.

Porównanie odsetka seniorów w ogólnej liczbie mieszkańców w roku 2016 i 2020 obrazuje zmiany, które nastąpiły w ciągu zaledwie pięciu lat. Podczas gdy w 2016 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 26 seniorów, w 2020 roku wskaźnik ten wynosił już 30,2. Współczynnik obciążenia demograficznego zwiększył się z poziomu 19,0 do 22,3, natomiast odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wzrósł z 13,0% do 14,8%. W świetle danych z lat 2018-2020 rośnie mediana wieku ludności, która w 2020 roku wynosiła dla ogółu mieszkańców powiatu 38 lat, przy czym dla mężczyzn było to 37,0 lat, a dla kobiet 39,2 lat. Ma to związek z tym, że obecnie w Polsce kobiety żyją ogólnie dłużej niż mężczyźni.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Orzekanie o niepełnosprawności jest oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu. Celem wydania orzeczenia nie jest przyznanie określonego rodzaju świadczenia ale ustalenie statusu osoby go uzyskującego jako wymagającej wsparcia, którego indywidualizacja i konkretyzacja następuje na gruncie przepisów określających formy wsparcia osób niepełnosprawnych przez państwo w ramach instrumentów prowadzonej polityki.

W myśl przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wydaje się orzeczenia:

1. o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności;
2. o niepełnosprawności.

Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się w stosunku do osób, które nie ukończyły 16 roku życia. Natomiast w stosunku do pozostałych osób wydaje się orzeczenie o stopniu niepełnosprawności poprzez dokonanie jej gradacji. Gradacja ta obejmuje stopień: lekki, umiarkowany, znaczny.

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia: osoby powyżej 16 roku życia. Za kwartał 4/2020. Narastająco.

		STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
Lp.	Symbole	znacznym	umiarkow.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	mniej niż podstawo-	podstawo-	zasadni-	średnie	wyższe	TAK	NIE
												we	we	cze				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U	10	26	1	37	17	10	8	2	19	18	5	21	10	1	0	3	34
2	02-P	55	88	4	147	26	25	43	53	59	88	2	59	52	25	9	7	140
3	03-L	9	10	12	31	7	6	4	14	15	16	0	9	13	5	4	9	22
4	04-O	5	4	3	12	1	2	5	4	6	6	0	5	5	2	0	1	11
5	05-R	124	335	116	575	25	56	251	243	330	245	6	122	219	173	55	188	387
6	06-E	2	17	7	26	10	11	4	1	10	16	1	11	6	7	1	3	23
7	07-S	101	73	24	198	6	10	52	130	75	123	4	65	81	38	10	33	165
8	08-T	54	13	5	72	7	5	23	37	37	35	0	12	31	19	10	15	57
9	09-M	95	31	1	127	4	14	39	70	77	50	2	23	42	39	21	40	87
10	10-N	114	92	8	214	22	36	55	101	95	119	4	60	75	56	19	42	172
11	11-I	52	48	11	111	18	16	25	52	53	58	4	41	24	30	12	24	87
12	12-C	4	2	0	6	5	1	0	0	3	3	1	5	0	0	0	0	6
	RAZEM	625	739	192	1 556	148	192	509	707	779	777	29	433	558	395	141	365	1 191

Objaśnienia:

01-U-upośledzenia umysłowe,

02-P-choroby psychiczne,

03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04-O-choroby narządu wzroku,

05-R-upośledzenia narządu ruchu,

06-E-epilepsja,

07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T-choroby układu pokarmowego **09-M**-choroby układu moczowo-płciowego,

10-N-choroby neurologiczne,

11-I-inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,

12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia Osoby powyżej 16 roku życia. Za kwartał 4/2021. Narastająco.

Lp.	Symbole	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
		znaczny	umiarkow.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	mniej niż podstawo-	podstawo-	zasadni-	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U	24	16	1	41	17	12	8	4	20	21	15	22	3	1	0	1	40
2	02-P	64	98	7	169	19	36	51	63	85	84	9	51	67	31	11	10	159
3	03-L	17	12	10	39	8	4	9	18	17	22	0	8	19	9	3	7	32
4	04-O	7	5	4	16	1	3	8	4	7	9	0	2	7	6	1	6	10
5	05-R	141	405	140	686	28	60	303	295	409	277	11	119	277	206	73	243	443
6	06-E	2	18	4	24	6	7	8	3	10	14	0	7	9	6	2	5	19
7	07-S	100	84	15	199	6	9	44	140	75	124	2	55	88	40	14	36	163
8	08-T	53	22	5	80	4	8	33	35	38	42	1	17	35	18	9	22	58
9	09-M	100	44	5	149	4	8	50	87	96	53	0	27	54	48	20	42	107
10	10-N	115	88	11	214	25	20	58	111	87	127	7	60	73	55	19	38	176
11	11-I	54	55	12	121	9	13	43	56	58	63	2	25	51	27	16	29	92
12	12-C	8	3	0	11	11	0	0	0	1	10	2	7	0	2	0	0	11
	RAZEM	685	850	214	1 749	138	180	615	816	903	846	49	400	683	449	168	439	1 310

Objaśnienia:

01-U-upośledzenia umysłowe,

02-P-choroby psychiczne,

03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04-O-choroby narządu wzroku,

05-R-upośledzenia narządu ruchu,

06-E-epilepsja,

07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T-choroby układu pokarmowego **09-M**-choroby układu moczowo-płciowego,

10-N-choroby neurologiczne,

11-I-inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,

12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia: osoby powyżej 16 roku życia za kwartał 4/2022. Narastająco.

		STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
	Symbole	znaczny	umiarkow.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	Mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	01-U	19	30	2	51	23	20	5	3	23	28	5	36	9	1	0	7	44
2	02-P	71	99	4	174	20	26	56	72	91	83	11	48	57	44	14	17	157
3	03-L	6	10	11	27	3	1	13	10	9	18	1	5	12	7	2	6	21
4	04-O	7	6	8	21	8	1	5	7	13	8	0	9	3	5	4	5	16
5	05-R	128	445	165	738	22	62	345	309	461	277	8	131	269	231	99	278	460
6	06-E	0	22	6	28	8	7	12	1	12	16	0	9	9	9	1	5	23
7	07-S	141	108	23	272	1	8	71	192	124	148	5	66	124	61	16	51	221
8	08-T	47	26	5	78	2	7	26	43	31	47	1	8	47	16	6	18	60
9	09-M	100	43	4	147	1	4	61	81	103	44	1	30	43	47	26	41	106
10	10-N	121	122	7	250	16	39	71	124	110	140	5	71	92	61	21	41	209
11	11-I	44	50	11	105	20	13	28	44	48	57	0	28	32	32	13	21	84
12	12-C	3	2	0	5	5	0	0	0	3	2	1	3	0	1	0	0	5
	RAZEM	687	963	246	1 896	129	188	693	886	1 028	868	38	444	697	515	202	490	1 406

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie

Objaśnienia:

01-U-upośledzenia umysłowe,

02-P-choroby psychiczne,

03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04-O-choroby narządu wzroku,

05-R-upośledzenia narządu ruchu,

06-E-epilepsja,

07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T-choroby układu pokarmowego **09-M**-choroby układu moczowo-płciowego,

10-N-choroby neurologiczne,

11-I-inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,

12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci osoby przed 16 rokiem życia. Za kwartał 4/2020. Narastająco.

Lp.	Przyczyny Niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U	14	1	3	10	6	8
2	02-P	25	1	2	22	10	15
3	03-L	14	6	2	6	3	11
4	04-O	17	3	8	6	5	12
5	05-R	28	8	4	16	13	15
6	06-E	13	0	3	10	6	7
7	07-S	28	8	10	10	12	16
8	08-T	3	2	1	0	2	1
9	09-M	14	2	2	10	9	5
10	10-N	67	35	14	18	24	43
11	11-I	46	8	8	30	21	25
12	12-C	41	11	12	18	10	31
	RAZEM	310	85	69	156	121	189

Źródło : Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie

Objaśnienia:

- 01- U-upośledzenia umysłowe,
- 02- P-choroby psychiczne,
- 03- L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04- O-choroby narządu wzroku,
- 05- R-upośledzenia narządu ruchu,
- 06- E-epilepsja,
- 07- S-choroby układów oddechowego i krążenia,

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci: osoby przed 16 rokiem życia. Za kwartał 4/2021. Narastająco.

Lp.	Przyczyny Niepełnosprawności	Razem orzeczeń liczba	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U	20	0	8	12	4	16
2	02-P	39	5	9	25	15	24
3	03-L	15	5	4	6	5	10
4	04-O	27	4	9	14	13	14
5	05-R	35	5	14	16	20	15
6	06-E	8	0	3	5	6	2
7	07-S	18	5	4	9	6	12
8	08-T	6	1	2	3	3	3
9	09-M	16	5	0	11	8	8
10	10-N	74	44	15	15	31	43
11	11-I	42	9	13	20	19	23
12	12-C	45	11	17	17	16	29
	RAZEM	345	94	98	153	146	199

Źródło : Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie

Objaśnienia:

01-U-upośledzenia umysłowe,

02-P-choroby psychiczne,

03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04-O-choroby narządu wzroku,

05-R-upośledzenia narządu ruchu,

06-E-epilepsja,

07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T-choroby układu pokarmowego,

09-M-choroby układu moczowo-płciowego,

10-N-choroby neurologiczne,

11-I-inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne,

metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne,

choroby zakaźne i odzwierzęce,

zeszpecenia, choroby układu

krwiotwórczego,

12-C-całościowe zaburzenia rozwoju

Tabela 7. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci: osoby przed 16 rokiem życia Za kwartał 4/2022. Narastająco

Lp.	Przyczyny Niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
	1	2	3	4	5	6	7
1	01-U	18	1	6	10	5	13
2	02-P	23	2	5	12	6	17
3	03-L	12	3	2	7	3	9
4	04-O	17	3	4	6	4	13
5	05-R	25	7	4	12	14	11
6	06-E	9	2	0	7	4	5
7	07-S	12	5	1	4	7	5
8	08-T	3	1	0	2	2	1
9	09-M	11	3	2	5	6	5
10	10-N	73	39	11	17	31	42
11	11-I	38	5	4	23	12	26
12	12-C	50	9	14	16	9	41
	RAZEM	291	80	53	121	103	188

Źródło : Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie

Objaśnienia:

01-U-upośledzenia umysłowe,

02-P-choroby psychiczne,

03-L-zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,

04-O-choroby narządu wzroku,

05-R-upośledzenia narządu ruchu,

06-E-epilepsja,

07-S-choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T-choroby układu pokarmowego,

09-M-choroby układu moczowo-płciowego,

10-N-choroby neurologiczne,

11-I-inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne,

metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne,

choroby zakaźne i odzwierzęce,

zeszpecenia, choroby układu

krwiotwórczego,

12-C-całościowe zaburzenia rozwoju

Jak wynika z analizy powyższych danych 2020-2022 (Tabele 2-7) następuje wzrost wydanych orzeczeń zarówno dla osób przed 16 rokiem życia jak też po 16 roku życia. 2021 rok w statystyce był nieco większy. Na ilość wydanych orzeczeń miała wpływ pandemia. W roku 2022 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał najwięcej orzeczeń przypadku osób powyżej 16 roku życia w stopniu znacznym powodu chorób układu oddechowego i krążenia (141) zaś z powodu dysfunkcji narządu ruchu (128).

W stopniu umiarkowanym najwięcej orzeczeń zostało wydanych z powodu dysfunkcji narządu ruchu (445) drugą najczęstszą przyczyną wydania orzeczenia w stopniu umiarkowanym były choroby neurologiczne (122).

W stopniu lekkim najwięcej wydanych orzeczeń zostało z powodu upośledzenia narządu ruchu.

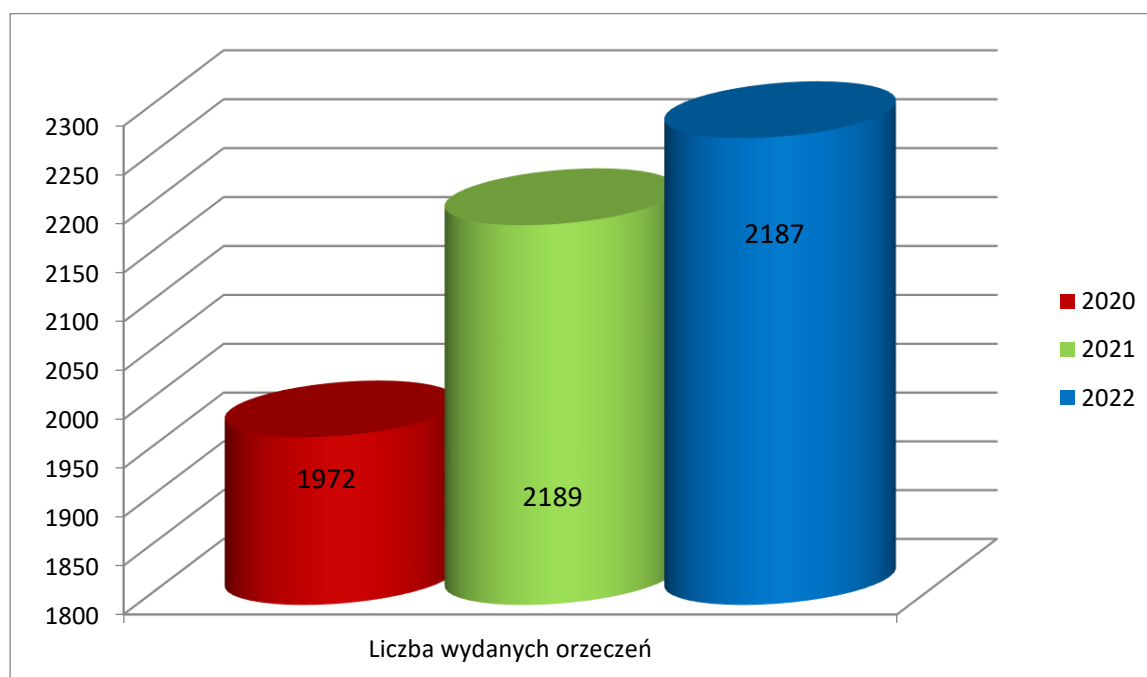
Przedział wiekowy osób które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności kształtował się następująco od 16 do 25 roku życia wydano 129 orzeczeń, od 26 do 40 wydano 188 orzeczeń, od 41-60 roku życia wydano 693, najwięcej bo 886 orzeczeń wydano w przypadku osób w wieku 60 lat i więcej. W podziale na płeć wydano 1028 orzeczeń dla kobiet oraz 868 dla mężczyzn.

Spośród osób które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności 202 osoby posiadają wykształcenie wyższe, wykształcenie średnie 515 osób, zaś zasadnicze 697 osób. Wykształcenie na poziomie podstawowym posiada 444 osób, a mniej niż podstawowe 38 osób. Z powyższych danych wynika iż największą liczbę orzeczeń wydano dla osób z wykształceniem zasadniczym.

Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych kształtowała się na następująco 1406 osób pozostawało bez zatrudnienia, a 490 osób było zatrudnionych.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie w 2022 r. zgodnie z Tabelą nr 6 wydał 291 orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia. W przypadku dzieci do 3 roku życia najwięcej orzeczeń - 39 wydano z powodu chorób neurologicznych. W kategorii wiekowej 4-7 lat najwięcej orzeczeń zostało wydanych z powodu całościowych zaburzeń rozwojowych – 14. W przypadku dzieci w wieku od 8 do 16 roku życia najwięcej zostało zaliczonych do osób niepełnosprawnych z powodu chorób klasyfikowanych jako inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego – 23 wydane orzeczenia.

Wykres 4 Liczba wydanych orzeczeń w latach 2020-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kościerzynie

W 2020 r. Zespół wydał 1972 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych. Natomiast w 2021 r. Powiatowy Zespół wydał łącznie 2189 orzeczeń. W roku 2022 Powiatowy Zespół wydał dla osób poniżej 16 roku życia 291 orzeczeń zaś dla osób powyżej 16 roku życia 1896 orzeczeń.

Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy

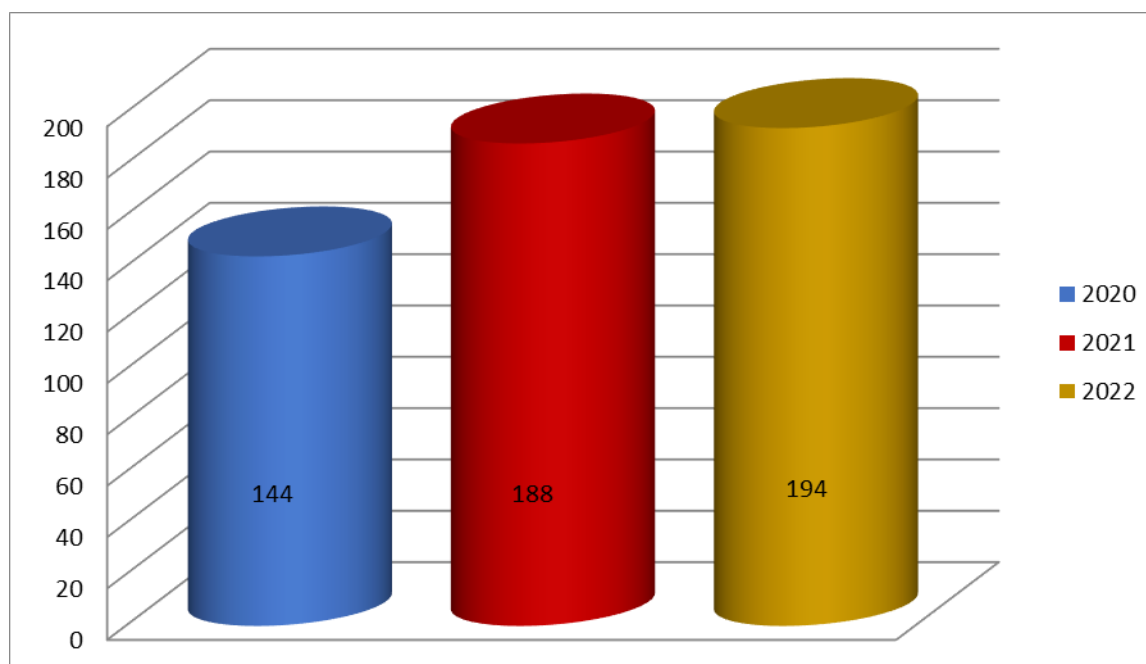
W powiecie kościerskim zadania Samorządu Powiatu Kościerskiego w zakresie: promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie.

Dążąc do skutecznego i efektywnego świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz klientów i partnerów rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie realizuje misję: „Działający profesjonalnie – przyjazny Urząd, niosący pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia oraz pracodawcom w poszukiwaniu odpowiednich pracowników”. W wypełnieniu wyżej wymienionej misji Urząd realizuje Program na rzecz zatrudniania i spójności społecznej Powiatu Kościerskiego, mający na celu zwiększenie zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu.

Wyznaczone w Programie działania zmierzają do poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia zatrudnienia, adaptacyjności i mobilności bezrobotnych, realizacji polityki równych szans, wspierania integracji i zwalczania dyskryminacji osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji

na rynku pracy również osób z niepełnosprawnością oraz rozwoju przedsiębiorczości i zasobów ludzkich.

Wykres 5 Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP w Kościerzynie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie

W 2020 roku w porównaniu do roku 2021 oraz 2022 obserwujemy wzrost ilości osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie. Aktywizacja zawodowa jest jednym z elementów złożonego procesu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Ma ona ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania psychicznego, społecznego oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Praca zgodna z kwalifikacjami daje osobom niepełnosprawnym możliwość uczestniczenia w życiu społeczno-gospodarczym naszego powiatu oraz jest gwarantem poczucia własnej wartości, samorealizacji i samodzielności materialnej.

Jak wynika ze statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie liczba osób bezrobotnych, w porównaniu do roku 2021 wzrosła o 6.5 %. Na koniec grudnia 2022 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie wynosiła 1 908 osób (1 791 - 2021 r.), powiat kościerski – 1 908 osoby, miasto Kościerzyna – 631 osób. Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych było 194 osób z niepełnosprawnościami, co stanowiło 10.2% ogółu.

W ramach rehabilitacji zawodowej w Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie w 2022 r. podejmował poniższe działania:

- ✓ 113 osób z niepełnosprawnościami w tym: - substydiowane 31,- niesubstydiowane 82 podjęło zatrudnienie,

- ✓ 78 osób z niepełnosprawnościami, zostały objęte usługami i instrumentami rynku pracy w tym: - prace interwencyjne 14, - prace społecznie użyteczne 10, - szkolenia 30, - staże 15, - refundacje doposażenia stanowiska pracy 9,
- ✓ 6 osób otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarcze,
- ✓ Usługą pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP;

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie osoby z niepełnosprawnościami wzięły udział w poniższych szkoleniach:

- ✓ monter klimatyzacji -14 osób,
- ✓ obsługa komputera II stopnia-3 osoby,
- ✓ kadry i płace z egzaminem ecdl-3 osoby,
- ✓ kurs w zakresie podstaw grafiki komputerowej-2osoby,
- ✓ wózki jezdniowe podnośnikowe z mechanicznym napędem podnoszenia z wyłączeniem wózków -2 osoby,
- ✓ kurs stylizacji paznokci-1 osoby,
- ✓ prawo jazdy kategorii C-1 osoba,
- ✓ kurs obsługi kas fiskalnych oraz terminali płatniczych-1 osoba,
- ✓ kurs kosmetyczny z elementami stylizacji paznokci i wizażu twarzy-1 osoba,
- ✓ operator ładowarki jednoznaczyniowej klasa III+I -1 osoba,
- ✓ kurs florystyki-1 osoba.

13 osób z niepełnosprawnościami uczestników WTZ, dzięki połączeniu pracy terapeutycznej oraz socjalnej podjęło pracę zawodową.

Diagnoza Zasobów

Ważnym elementem w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest stan infrastruktury instytucjonalnej wspomagającej zabezpieczenie potrzeb osób z niepełnosprawnościami wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu w celu eliminowania osamotnienia nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki oraz pracy. W powiecie kościerskim oprócz działań instytucji samorządowych bardzo ważnym elementem jest działalność organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, stanowią trzeci obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa. Są znaczącą częścią każdego efektywnie i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa.

Głównie organizacje pozarządowe dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa

lub te, których – mimo istniejącego zapotrzebowania - ani podmioty publiczne ani prywatne, zorientowane na zysk nie podejmują.

Tabela 7. Istniejące zasoby powiatu kościerskiego w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami

Lp.	Nazwa jednostki	Ilość
1.	Ośrodki Pomocy Społecznej	8
2.	Domy Pomocy Społecznej	2
3.	Wspólnota Burego Misia	1
4.	Dom Opieki „Ostoja Kaszubska”	1
5.	Dzienny Dom Pobytu	2
6.	Środowiskowe Domy Samopomocy	5
7.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	1
8.	Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	1
9.	Zakład Pracy Chronionej	1
10.	Schronisko dla osób bezdomnych	1
11.	Stowarzyszenia i Fundacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	187
12.	Centrum Integracji Społecznej	1
13.	Ośrodki organizujące turnusy rehabilitacyjne	4
14.	Sklepy medyczne	4
15.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	1
16.	Powiatowy Urząd Pracy	1
17.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Tabela 8. Dzielne ośrodki wsparcia powiatu kościerskiego

Lp.	Dzielne Ośrodki Wsparcia dla Osób z Niepełnosprawnością
1.	Środowiskowy Dom Samopomocy Trzebuń
2.	Środowiskowy Dom Samopomocy „Jesteśmy dla Ciebie” Kościerzyna
3.	Środowiskowy Dom Samopomocy i Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej Lubieszyn
4.	Środowiskowy Dom Samopomocy we Wielu
5.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarzynie
6.	Warsztat Terapii Zajęciowej „Sprawni Inaczej” Kościerzyna
Dzielne Ośrodki Wsparcia dla Seniorów	
1.	Dzienny Dom Pobytu Senior+ w Kościerzynie
2.	Dom Dziennego Pobytu Senior+ Wygonin
3.	Klub Seniora Lipy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Istotną rolę w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami powstałe w 2020 r. Centrum Integracji Społecznej w ramach projektu Poprawa dostępu do usług reintegracji zawodowej i społecznej poprzez powołanie Kościerskiego Centrum Integracji Społecznej oraz wykorzystanie środowiskowych form aktywizacji społecznej w profilaktyce wykluczenia dzieci i młodzieży.

Tabela 9. Liczba uczestników i formy udzielonego wsparcia w CIS w latach 2020-2022.

	Liczba uczestników Centrum Integracji Społecznej		
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
	19 osób	37 osób	47 osób
Formy udzielonego wsparcia dla uczestników Centrum Integracji Społecznej w Kościerzynie	Zajęcia społeczne:- diagnoza zawodowo-psychologiczno-socjalna kandydatów w oparciu o indywidualne rozmowy z pracownikiem socjalnym, psychologiem, doradcą zawodowym; - warsztaty psychologiczne, - edukacja ogólna/elementarna; - indywidualne porady specjalistów (psycholog, terapeuta uzależnień, radca prawny, doradca zawodowy); - grupa wsparcia z elementami terapii uzależnień (w ramach usług reintegracji społecznej); - doradztwo, poradnictwo i pośrednictwo zawodowe, - szkolenie BHP, komputerowe, ABC przedsiębiorczości, przekwalifikowanie zawodowe, nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych: kursy, szkolenia, warsztaty, praktyki, kursy i szkolenia dobierane dla uczestników ścieżki reintegracji w ramach Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego (reintegracja zawodowa); Warsztaty zawodowe:- opiekun osoby zależnej, - krawiecko-rękodzielniczy, - ogrodniczo-porządkowy.	Zajęcia społeczne:- diagnoza zawodowo-psychologiczno-socjalna kandydatów w oparciu o indywidualne rozmowy z pracownikiem socjalnym, psychologiem, doradcą zawodowym; - warsztaty psychologiczne, - edukacja ogólna/elementarna; - indywidualne porady specjalistów (psycholog, terapeuta uzależnień, radca prawny, doradca zawodowy); - grupa wsparcia z elementami terapii uzależnień (w ramach usług reintegracji społecznej); - doradztwo, poradnictwo i pośrednictwo zawodowe, - szkolenie BHP, komputerowe, ABC przedsiębiorczości, przekwalifikowanie zawodowe, nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych: kursy, szkolenia, warsztaty, praktyki, kursy i szkolenia dobierane dla uczestników ścieżki reintegracji w ramach Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego (reintegracja zawodowa); Warsztaty zawodowe: - opiekun osoby zależnej, - krawiecko-rękodzielniczy, - ogrodniczo-porządkowy.	Zajęcia społeczne:- diagnoza zawodowo-psychologiczno-socjalna kandydatów w oparciu o indywidualne rozmowy z pracownikiem socjalnym, psychologiem, doradcą zawodowym; - warsztaty psychologiczne, - edukacja ogólna/elementarna; - indywidualne porady specjalistów (psycholog, terapeuta uzależnień, radca prawny, doradca zawodowy); - grupa wsparcia z elementami terapii uzależnień (w ramach usług reintegracji społecznej); - doradztwo, poradnictwo i pośrednictwo zawodowe, - szkolenie BHP, komputerowe, ABC przedsiębiorczości, przekwalifikowanie zawodowe, nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych: kursy, szkolenia, warsztaty, praktyki, kursy i szkolenia dobierane dla uczestników ścieżki reintegracji w ramach Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego (reintegracja zawodowa); Warsztaty zawodowe: - krawiecko-rękodzielniczy, - ogrodniczo-porządkowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Integracji Społecznej w Kościerzynie.

Na terenie powiatu kościerskiego funkcjonuje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej w Kościerzynie, który prowadzi Fundacja „Sprawni Inaczej” od grudnia 2008 roku.

Na bazie 7 pracowni działa:

- a) gospodarstwa domowego,
- b) artterapii,
- c) technik różnych,
- d) poligrafii,
- e) praktyk zawodowych,
- f) rehabilitacyjno-edukacyjnej,
- g) krawieckiej.

Warsztat prowadzi rehabilitację zawodową i społeczną dla 40 osób z różnym rodzajem niepełnosprawności.

WTZ dokłada wszelkich starań, aby uczestnicy czuli celowość i wartość wykonywanej przez siebie pracy, realizując zamówienia np. na kartki okolicznościowe, rękodzieło dla firm czy instytucji publicznych tj. chociażby Urzędu Marszałkowskiego czy Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Oprócz klasycznie rozumianej terapii zajęciowej w placówce, prowadzone są również działania poza nią: praktyki zawodowe na terenie zakładów pracy oraz 3 mieszkania treningowe, w których mieszkają 4 osoby i 1 dom, w którym mieszka 7 osób.

Dzięki takiemu połączeniu pracy terapeutycznej oraz socjalnej w 2022 roku podjęło pracę zawodową 13 uczestników WTZ.

Warsztat przyjmuje kandydatów do uczestnictwa na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności (znaczny i umiarkowany i wskazanie do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej).

Program „Zajęcia klubowe w WTZ” .

Celem programu jest wsparcie 19 osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie przez warsztaty terapii zajęciowej zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji.

Na terenie Powiatu Kościerskiego pomoc osobom niepełnosprawnym świadczy m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, które realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Na podstawie powyższej ustawy Powiat kościerski poprzez jednostki: Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków otrzymanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych udziela dofinansowania osobom , instytucjom, organizacjom pozarządowym do następujących zadań:

- likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,

- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- pilotażowego programu „Aktywny samorząd”,
- programu Samodzielność – Aktywność – Mobilność ! – Dostępne mieszkanie,
- programu Samodzielność – Aktywność – Mobilność ! – Mieszkanie dla Absolwenta,
- Modułu I programu „Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością”,
- zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych, poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu,
- szkolenia dla niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej albo rolniczej dla osób niepełnosprawnych,
- aktywizacji zawodowa i/lub integracja osób niepełnosprawnych,
- likwidacji barier transportowych, architektonicznych w urzędach, jednostkach, placówkach i budynkach użyteczności publicznej „Program wyrównywania różnic między regionami”.

Tabela 10. Przeznaczenie dofinansowania przyznawanego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie osobom z niepełnosprawnościami na terenie powiatu kościerskiego w latach 2020-2022.

Przyznane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach:	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach:		
	2020	2021	2022
Likwidacji barier architektonicznych	32	35	41
Likwidacji barier w komunikowaniu się	45	50	58
Likwidacji barier technicznych	6	9	36
Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	11	19	22

Zaopatrzenia przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	328	337	400
Turnusów rehabilitacyjnych	70 osób + 35 opiekunów	85 osób + 35 opiekunów	91 osób + 40 opiekunów
Pilotażowego programu „Aktywny samorząd”	69	66	78
Razem	596 osób niepełnosprawnych	636 osób niepełnosprawnych	766 osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie

W analizowanym okresie trzech lat Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie przyznało wsparcie finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej dla 1 998 osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie przeznaczono na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, zakup sprzętu rehabilitacyjnego, likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych, uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym, sport, kulturę i turystykę osób z niepełnosprawnościami, a także pilotażowy program „Aktywny samorząd”.

Możliwości pomocy osobom z niepełnosprawnościami nie zawsze są wystarczające, aby zaspokoić wszelkie potrzeby tych osób ze względu na niewystarczającą ilość środków finansowych przekazywanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Bardzo ważną rolę w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami oraz włączania ich do życia społecznego, odgrywa zadanie: organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Tego typu działania zwiększają aktywność niepełnosprawnych i przyspieszają proces ich integracji społecznej. Rozpowszechnianie kultury wśród osób z niepełnosprawnością umożliwia tym osobom korzystanie z dóbr dobrodziejstwa narodowego. Odwiedzanie muzeów czy teatrów jest ambitną formą spędzania wolnego czasu o szerokich walorach poznawczych i kształcących.

Upowszechnianie sportu pozwala nabywać i podnosi sprawność fizyczną osób niepełnosprawnych. Poza tym sport jako element zdrowego stylu życia chroni zdrowie i ogranicza przyczyny i skutki niepełnosprawności. Rekreacja umożliwia niepełnosprawnym wytchnienie i odpoczynek od pracy. Zapobiegając przemęczeniu organizmu, służy tym samym ochronie zdrowia.

Turystyka stanowi aktywne formy spędzania wolnego czasu poprzez wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania, czy też wędrówki krajoznawcze. Liczbę organizacji pozarządowych, które uzyskały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w powiecie kościerskim w latach: 2020-2022 przedstawia tabela 11.

Tabela 11. Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w powiecie kościerskim w latach: 2020-2022.

Przyznane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach:	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach:		
	2020	2021	2022
Sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	9 organizacji (dofinansowanie objęło 686 osób)	4 organizacje (dofinansowanie objęło 527 osób)	7 organizacji (dofinansowanie objęło 500 osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie

Przedstawione dane w tabeli nr 11 wskazują, że organizacje pozarządowe są alternatywą rehabilitacyjną, edukacyjną, kulturalno-rozrywkową, ale i zawodową dla osób z niepełnosprawnościami. Organizacje pozarządowe to niewątpliwie szansa na rozwiązanie wielu problemów tych osób, a więc istotny element systemu wsparcia społecznego; mechanizm samopomocowy wskazuje zaś na to, że szansa ta będzie wykorzystana tym lepiej, im aktywniej w działalność owych organizacji włączą się również same osoby z niepełnosprawnościami.

Instytucjami które również udzielają wsparcia osobom z niepełnosprawnościami są Ośrodki Pomocy Społeczne. Celem ich działalności jest w szczególności niesienie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem, bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawnością bądź długotrwałą chorobą. Obszar działań wspomagających dla tych osób i rodzin to zwłaszcza udzielanie pomocy w formie świadczeń, pracy socjalnej, poradnictwa. Ośrodki wchodzą w skład lokalnej administracji samorządowej oraz są najczęściej pierwszym i zasadniczym miejscem, do

którego osoby będące w trudnej sytuacji zwracają się o pomoc. Ośrodki zajmują się głównie ustalaniem praw do świadczeń i ich przyznawaniem. Ustawodawca w dziedzinie pomocy społecznej najwięcej zadań przypisał właśnie gminom. Prowadzą szeroko zakrojoną pracę socjalną z osobami dotkniętymi np. niepełnosprawnością, ubóstwem, alkoholizmem oraz bezdomnością. Ośrodki Pomocy Społecznej realizują model rezydualny pomocy społecznej, oparty na ratownictwie. Zakłada on krótkotrwałe wsparcie jednostki lub rodziny, w krytycznym momencie życia i często jest stosowany w sytuacji, gdy zawodzą inne mechanizmy dystrybucji i instytucje polityki socjalnej.

Tabela 12. Liczba osób z niepełnosprawnościami, chorych, w podeszłym wieku korzystających z pomocy społecznej w latach 2020 - 2022 r.

Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej (dane adresowe)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub przewlekłej choroby, podeszłego wieku 60+:		
	2020	2021	2022 (stan na 30.06.2022 r.)
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie	608	705	523
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie	493	352	250
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Liniewie	154	114	62
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Kiszewie	303	265	234
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karsinie	289	238	241
Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach	179	196	139
Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu	105	92	84
Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie	133	177	82
RAZEM	2264	2139	1615

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Kościerskiego.

W tworzeniu warunków równej dostępności dla osób niepełnosprawnych ogromne znaczenie ma podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb niepełnosprawnych. W celu zapewnienia równości szans dla osób z niepełnosprawnościami, należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw, potrzeb, możliwości i sytuacji osób niepełnosprawnych. Podnoszenie poziomu świadomości jest niezbędnym elementem przygotowania lokalnego środowiska do systemowego wsparcia osób niepełnosprawnych i stworzenia warunków równego uczestnictwa każdego mieszkańca powiatu w życiu społecznym i zawodowym. Narzędziem do realizacji celu winna stać się zmiana świadomości samych osób

dotkniętych niepełnosprawnością. Konieczna jest akceptacja oraz pewność, że nie są gorsi od innych, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu powiatu, kształcenia się, pracy zawodowej, życia rodzinnego, podróżowania, uprawiania sportów.

Sposobem na zwiększanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym jest prowadzenie działań mających na względzie wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej. Można to osiągnąć poprzez edukację, znoszenie barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji oraz zwiększaniu społecznego zrozumienia i akceptacji osób z niepełnosprawnością.

Seniorzy

Problematyce starości poświęca się ostatnio bardzo wiele uwagi, co wynika przede wszystkim z zaawansowanego procesu starzenia się społeczeństwa polskiego. Jest to skutek spadku współczynnika rozrodczości, ale również umieralności, co powoduje wydłużenie się przeciętnego trwania życia i wzrost liczby osób starszych w porównaniu do liczby osób młodych. Osoby starsze stanowią znaczną, około 50% wszystkich osób niepełnosprawnych.

W obszarze strategicznym aktywność osób starszych - większość zadań w tym obszarze została zrealizowana. Nie realizowano zadania – „Promowanie rozwoju rzecznictwa środowisk seniorskich”. Nadal będą podejmowane działania zwiększające dostępność seniorów do imprez kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych, wspieranie istniejących i inicjowanie realizacji nowych programów, projektów zakresie aktywizacji osób starszych, promowanie wolontariatu, zwiększenie pomocy kierowanej do osób starszych. Sytuacja osób w podeszłym wieku, przewlekle chorych, które ze względu na długookresowe lub trwałe upośledzenie funkcji organizmu, dla zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych wymagają pomocy innych osób jest nadal niełatwa. Pomoc jest realizowana zarówno w systemie pomocy społecznej (m.in. w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, dziennych usług świadczonych w ośrodkach wsparcia, całodobowych usług świadczonych w domach pomocy społecznej.) jak i systemie ochrony zdrowia (np. w postaci długoterminowej opieki pielęgniarstwa w domu albo opieki stacjonarnej oferowanej przez zakład opiekuńczo-leczniczy lub pielęgnacyjno - opiekuńczy). Prognozowane postępowanie zjawiska „starzenia się” społeczeństwa będzie wymagało systematycznego rozwoju środowiskowych form wsparcia m.in. w postaci dziennych domów pobytu, klubów seniora, a także usług opiekuńczych. Wysiłek instytucji publicznych i organizacji obywatelskich powinien zostać położony również na kreowanie warunków aktywności społecznej, sprzyjających dobrostanowi psychofizycznemu oraz pomyślnemu starzeniu się. Działania te powinny być prowadzone równolegle z rozwojem systemu ochrony zdrowia w powiecie kościerskim oraz działaniami w zakresie zwiększania świadomości społecznej oraz odpowiedzialności ludności za „zdrowe starzenie się”.

Proces starzenia się społeczeństwa wymusza zasadnicze zmiany w polityce społecznej we wszystkich jej obszarach. Koncentrują się one na rosnących wydatkach na świadczeniach z systemu zabezpieczenia społecznego, szczególnie z zakresu zabezpieczenia emerytalnego. Następuje wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekę długoterminową z uwagi na pogarszającą się z wiekiem kondycję zdrowotną tej grupy ludności.

Zwiększa się potrzeba wprowadzenia nowych form usług pomocy społecznej (np. asystent/opiekun osoby starszej, pielęgniarka środowiskowa, doradca). Potrzeby to jedno z kluczowych pojęć w pracy socjalnej, a to dlatego, że jednym z jej zadań jest poznawanie potrzeb i pomaganie w ich zaspokajaniu we wszystkich tych sytuacjach, w których jednostka samodzielnie nie może, nie chce lub nie potrafi zaspokoić.

Zaspokojenie potrzeb osób starszych, a także ich zakres, jest kształtowane w dużym stopniu przez sytuację seniora: zdrowotną, ekonomiczną oraz społeczną. Pogarszający się stan zdrowia i sprawności fizycznej może powodować ograniczenia w realizacji niektórych potrzeb (np. integracji, uczestnictwa) i/lub pojawienie się innych, dotychczas nieodczuwanych (np. opieki, zależności).

Z punktu widzenia pomocy społecznej i pracy socjalnej diagnozowanie potrzeb i innych wymiarów sytuacji życiowej ludzi starych opiera się na następujących założeniach:

- potrzeb osób starszych nie należy rozpatrywać w oderwaniu od innych grup społecznych, ale trzeba pamiętać, że zmienia się ich ważność i kolejność zaspokajania, co jest wynikiem zmian zachodzących w życiu człowieka pod wpływem wieku,
- wsparcie społeczne realizowane w obszarze pracy socjalnej traktować należy jako szczególny rodzaj relacji i akceptującego współdziałania,
- główne potrzeby osób w starszym wieku to potrzeba: bezpieczeństwa, przynależności, niezależności i jej przeciwieństwo – potrzeba uzależnienia, użyteczności, aktywności, integracji i komunikacji,
- podejmowanie działań i zaspokajanie potrzeb seniorów poprzez różnorodne podmioty lokalne.

Celem polityki senioralnej powiatu kościerskiego jest:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu w tym cyfrowemu seniorów.
3. Tworzenie warunków do rozwoju dziennej opieki w środowisku lokalnym.

Do najważniejszych problemów osób w starszym wieku można zaliczyć samotność, chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne.

Największym problemem osób starszych w powiecie kościerskim są przede wszystkim choroby wieku podeszłego oraz poczucie osamotnienia.

Osoby starsze, chcące nawiązać nowe kontakty, ciekawie spędzić czas mogą skorzystać z ofert, które są proponowane w ramach: Klubów Seniora czy Dziennych Domów Pobytu. Klub Seniora to miejsce spotkań osób starszych. Seniorzy spotykają się najczęściej raz w tygodniu, spędzają razem czas, rozwijają zainteresowania. W Klubach organizowane są m.in. zabawy taneczne, koncerty, zajęcia gimnastyczne, sekcje brydżowe i inne zajęcia, zależnie od pomysłu członków oraz możliwości finansowych Klubu. Spotkania w Klubie to dobry sposób poznania nowych ludzi. Zazwyczaj członkowie płacą symboliczną roczną składkę, która pozwala pokryć podstawowe koszty organizacyjne. Dienne domy pobytu funkcjonują jako ośrodki wsparcia osób starszych, nieaktywnych zawodowo. Obiekty są wyposażone m.in. w pomieszczenia do terapii indywidualnej, małą bibliotekę, pomieszczenia do odpoczynku i relaksu oraz pokój telewizyjny z komputerem i dostępem do Internetu. Budynki są w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W powiecie kościerskim istotną i znaczącą rolę w integracji społecznej seniorów pełni organizacja - Kaszubski Instytut Rozwoju, który organizuje dla osób starszych w lektorat z języka angielskiego, zajęcia manualne, spotkania integracyjne przy ognisku. Wszystko to w ramach projektu "Nowy rok - nowe możliwości", dofinansowanego w ze środków Gminy Miejskiej Kościerzyna. Ponadto seniorzy zamieszkujący teren powiatu kościerskiego brali udział w projekcie „Aqua Senior – aqua aerobik dla kościerskich seniorów”, dofinansowanego ze środków Powiatu Kościerskiego oraz Gminy Miejskiej Kościerzyna.

Kaszubski Instytut Rozwoju z Kościerzyny to aktywne stowarzyszenie, organizacja pożytku publicznego. W dążeniu do realizacji misji - Kaszuby regionem społeczeństwa obywatelskiego - sformułowano główny cel KIRu, który brzmi: inicjowanie i wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej prowadzących do rozwoju społeczności lokalnej Kaszub. Swoją działalność Instytut prowadzi przede wszystkim na terenie Kaszub, jednak wiele działań podejmowanych jest również na terenie województwa, Polski, a nawet poza granicami naszego kraju. Obszary działań KIR to m.in.: kultura, sztuka, tradycja, ochrona zabytków, dziedzictwo i tradycja narodowa, animacja społeczno-kulturalna, edukacja kulturalna, wsparcie dla organizacji pozarządowych, aktywizacja lokalna, pomoc w samozatrudnieniu, doradztwo zawodowe, integracja, reintegracja, aktywizacja zawodowa, szkolenia, kursy, podnoszenie kwalifikacji. Odbiorcami są m.in. osoby bezrobotne, osoby starsze czy kombataneci.

Ważną rolę w aktywizacji osób starszych odgrywają grupy samopomocowe mieszczące się w poszczególnych gminach. Są to grupy nieformalne. Inną formą udzielanego wsparcia osobom starszym jest intensywnie i prężnie w ostatnich latach rozwijająca się działalność Kół Gospodyń Wiejskich zrzeszających pokolenia w tym osób starszych. Poszczególne sołectwa organizują dla seniorów z danej gminy okazjonalne spotkania o charakterze kulturalnym. Istotną rolę w życiu lokalnym seniorów pełnią ośrodki pomocy społecznej, organizując coroczne spotkania z okazji

Dnia Seniora oraz spotkania wigilijne. Na terenie gmin powiatu kościerskiego prężnie działają Kluby Seniora oraz koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów organizując szereg działań i przedsięwzięć z zakresu kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

IV. CEL GŁÓWNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU

Cel główny:

Pełnoprawne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zwiększenie możliwości osób z niepełnosprawnościami i osób starszych do samodzielnego i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

2. Dążenie do integracji i pogłębiania wiedzy w zakresie potrzeb i praw osób z niepełnosprawnościami – tworzenie społeczeństwa przyjaznego, świadomego, empatycznego osobom z niepełnosprawnościami.

3. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji.

4. Wspieranie w aktywizacji zawodowej, zwiększenie potencjału zawodowego i atrakcyjności na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami.

Przyjęcie powyższych założeń zobowiązuje do podjęcia działań ukierunkowanych na podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa na temat osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie skutecznej pomocy w zakresie usług rehabilitacyjnych oraz wsparcie w środowisku w celu zapewnienia osobie z niepełnosprawnościami optymalnego poziomu funkcjonowania, samodzielności i niezależności. Kolejnym działaniem jest dążenie do zapewnienia środowiska wolnego od barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami z uwzględnieniem dostępu do środków transportu i informacji, wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami a w szczególności na otwartym rynku pracy. Zapewnienie możliwości pełnego uczestnictwa w kulturze, edukacji uprawianiu sportu, korzystania z różnorodnych form rekreacji.

Znaczące role przy wdrażaniu programu powinny pełnić organizacje pozarządowe, które zrzeszają osoby z niepełnosprawnościami, ich rodziców, opiekunów oraz organizacje specjalizujące się w świadczeniu usług i realizacji zadań z zakresu wspierania osób z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia.

Osoby z niepełnosprawnościami mają takie same prawa jak wszyscy obywatele. Mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli - bez względu na przyczynę, rodzaj i stopień niepełnosprawności. Przepisy obowiązującego prawa zapewniają osobom z niepełnosprawnościami dostęp do wszelkich instytucji użyteczności publicznej, posiadanie maksymalnej swobody poruszania się, wstęp do budynków i środków transportu. Likwidacja barier funkcjonalnych pozwoli osobie z niepełnosprawnościami na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Występujące bariery są przyczyną izolacji osoby niepełnosprawnej od otoczenia i uzależnienia jej od pomocy innych osób. Należy więc podejmować działania zmierzające do usuwania występujących barier, które ograniczają lub uniemożliwiają samodzielne funkcjonowanie w środowisku. Włączenie się osób z niepełnosprawnościami do czynnego i aktywnego życia w społeczeństwie jest podstawowym warunkiem integracji społecznej.

Utworzenie w PCPR w Kościerzynie stanowiska doradcy środowiskowego, utworzenie i działalność wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, jak również usługi rehabilitacyjne pomagają osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w środowisku zamieszkiwania. Wczesne wykrywanie, diagnozowanie, interwencja i stymulacja mogą znacznie ograniczyć skutki niepełnosprawności oraz zwiększyć sprawność organizmu. Rehabilitacja powinna być dostępna, wcześnie zapoczątkowana oraz kompleksowa. Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami w myśl ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy

aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie jak najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja powinna przywracać osobom z niepełnosprawnościami zdolność do wykonywania samodzielnie podstawowych codziennych czynności, przygotowywać do samodzielnego życia w społeczeństwie stworzyć warunki i możliwości kontaktów ze środowiskiem społecznym, dostarczyć środki techniczne, przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny, który ułatwia funkcjonowanie w życiu codziennym., przygotować do podjęcia pracy zawodowej, umożliwić zatrudnienie stosownie do posiadanych kwalifikacji i niepełnosprawności.

Aby zagwarantować równość praw osobom z niepełnosprawnościami należy podejmować działania oraz stworzyć system wyrównywania szans i tworzenie warunków umożliwiających im korzystanie z wszelkich praw przysługujących wszystkim obywatelom. Równość szans polega na eliminacji wszelkich przeszkód (fizycznych, finansowych, socjalnych, psychologicznych) utrudniających lub zniechęcających osoby z niepełnosprawnościami do aktywnego udziału w życiu społecznym. Należy podejmować działania przeciwdziałające zjawiskom odrzucenia, alienacji, marginalizacji. Aby przeciwdziałać wymienionym niepożądanym zjawiskom należy inspirować rozwój ruchu społecznego - lokalnego, wspierać organizacje pozarządowe, które podejmują działania na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami, aktywnego ich udziału w życiu społecznym, w tym kulturze, sporcie, turystyce. Stworzenie możliwości uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym oraz rekreacji i turystyce podnosi znacznie jakość ich funkcjonowania w codziennym życiu. Aktywna działalność we wszystkich dziedzinach życia łamie stereotypy jakie funkcjonują w społeczeństwie na temat osób z niepełnosprawnościami i buduje pozytywny wizerunek tych osób. Akceptacja ze strony środowiska, w którym funkcjonują eliminuje u nich poczucie odrzucenia i marginalizacji. Należy podejmować różnorakie działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami mające doprowadzić do samodzielności jednostek, ich niezależności finansowej i pełnej integracji ze społeczeństwem. Integracja wyraża się przez akceptację i dostrzeganie miejsca osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie, dostrzeganiu ich potrzeb życiowych, zawodowych i edukacyjnych. Celem integracji jest umożliwienie osobom poszkodowanym na zdrowiu prowadzenia normalnego życia na tych samych zasadach jak innym członkom określonych grup społecznych. Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do zagwarantowania im pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej tak, by miały możliwości wykorzystania swego potencjału. Należy umożliwić im dostęp do biur, instytucji, ośrodków kultury i usług z nią związanych oraz zapewnić możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do podjęcia zatrudnienia z uwzględnieniem ich indywidualnych predyspozycji wynikających z rodzaju niepełnosprawności oraz kwalifikacji. Praca zawodowa zapewnia pełne uczestnictwo w życiu społecznym gdyż zapewnia niezależność

materialną, wzmacnia poczucie własnej wartości, zapewnia kontakty społeczne i udział w życiu społeczności lokalnej. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Bezrobocie dotyka szczególnie osoby niepełnosprawne, które z racji swej niepełnosprawności, niskich kwalifikacji zawodowych i braku odpowiednich ofert pracy mają nikłe szanse na otrzymanie zatrudnienia. Należy podejmować działania zmierzające do wyrównywania szans zatrudniania i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych w naszym powiecie wymaga utrzymania sprawdzonych i istniejących już rozwiązań w tym zakresie, ale również rozwoju nowych form szkolenia, kształcenia i zatrudnienia dostosowanych do ciągle zmieniającego się rynku pracy. Należy propagować, wspierać prowadzenie samodzielnej działalności gospodarczej, propagować ten rodzaj działalności oraz szkolić w jaki sposób rozpocząć tego typu działalność. Należy podjąć również wysiłek w celu utrzymania pracy przez już zatrudnione osoby niepełnosprawne.

V. RALIZATORZY, PARTNERZY, WSKAŹNIKI I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Tabela 13. Cel główny i kierunki działań Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kościerskim na lata 2023-2028

CEL GŁÓWNY: Pełnoprawne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym	
1. Cel szczegółowy	Zwiększenie możliwości osób z niepełnosprawnościami i osób starszych do samodzielnego i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym
DZIAŁANIA	- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; - dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze; - inicjowanie działań zmierzających do usuwania przeszkód utrudniających uczestnictwo i poruszanie w środowisku; - prowadzenie orzecznictwa służącego innym celom niż cele rentowe; - wydawanie kart parkingowych oraz legitymacji osobom z niepełnosprawnościami; - dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w WTZ i Klubu dla byłych uczestników WTZ; - zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, realizacja ustawy o dostępności, likwidacja barier transportowych oraz informacyjno-komunikacyjnych, cyfrowych i wszelkich usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorów; - dążenie do zapewnienia usług opiekuńczych, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego; - prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych; - wspieranie działań w uruchomieniu usług społecznych wsparcia dziennego dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (np. środowiskowy klub, grupa wsparcia); - opiniowanie projektów uchwał, programów pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami.
WSKAŹNIKI	- liczba dofinansowanych wniosków osób z niepełnosprawnościami; - liczba wydawanych orzeczeń; - liczba wydawanych kart parkingowych; - liczba wydawanych legitymacji osobom z niepełnosprawnościami; - wysokość środków na dofinansowanie WTZ; - liczba dofinansowanych turnusów rehabilitacyjnych; - liczba dofinansowanych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego; - liczba wniosków dot. likwidacji barier technicznych, architektonicznych, w komunikowaniu się; - liczba osób objętych usługami opiekuńczymi; - liczba osób objętych usługami asystenta osoby niepełnosprawnej; - liczba osób, które skorzystały z wypożyczalni sprzętu; - liczba opinii Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
REALIZATORZY	- Samorząd powiatowy, gminny, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - koordynator dostępności w powiecie kościerskim, - Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych, - Ośrodki Pomocy Społecznej, - organizacje pozarządowe, - podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

TERMIN REALIZACJI	Praca ciągła (2023-2028)
ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	Środki PFRON, środki realizatorów (zadania własne ,środki UE w ramach projektów, grantów, itp.).
OCZEKIWANE REZULTATY	- zmniejszenie liczby osób pozostających w domu z powodu barier architektonicznych i komunikacyjnych; - zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami prowadzącymi aktywne, niezależne życie; - likwidacja barier utrudniających osobom z niepełnosprawnościami poruszanie się po terenie; - wzrost mieszkań przystosowanych dla osób z niepełnosprawnościami; - zaspokajanie potrzeb w zakresie poradnictwa specjalistycznego; - wzrost dostępności do sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i pomocniczego; - odpowiednie zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
2. Cel szczegółowy	Dążenie do integracji i pogłębiania wiedzy w zakresie potrzeb i praw osób z niepełnosprawnościami – tworzenie społeczeństwa przyjaznego, świadomego, empatycznego osobom z niepełnosprawnościami.
DZIAŁANIA	- tworzenie warunków społecznej komunikacji osób z niepełnosprawnościami – tworzenie systemu informacyjnego o usługach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin (informowanie o możliwościach korzystania z e środków PFRON w celu likwidacji barier); - prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych-doradczych na rzecz osób z niepełnosprawnościami (akcje informacyjne, spotkania, punkty konsultacyjne, porady itp.); - zapewnienie warunków do aktywności publicznej (załatwianie spraw drogą elektroniczną poprzez wykorzystywanie systemów m.in. e-PUAP, SOW – dotyczy zadań PFRON, e-ZUS, IKP); - wspieranie i promowanie twórczości osób z niepełnosprawnościami (organizowanie wystaw, pokazów prac itp.); - wspieranie imprez integracyjnych o charakterze kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym oraz promowanie ochrony zdrowia na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorów celem rehabilitacji i integracji społecznej; - inicjowanie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami działań na rzecz rehabilitacji społecznej, integracji społecznej, promocji i ochrony zdrowia.
WSKAŹNIKI	- liczba zamieszczonych informacji na stronach www; - liczba rozdanych materiałów informacyjno-promocyjnych; - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych typu kulturalnego, sportowego oraz plastycznego; - liczba zorganizowanych przedsięwzięć w zakresie rehabilitacji społecznej, integracji społecznej, promocji ochrony zdrowia.
REALIZATORZY	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; - Samorząd powiatowy, gminny; - Ośrodki Pomocy Społecznej; - Domy Pomocy Społecznej; - Środowiskowe Domy Samopomocy; - placówki oświatowe i służby zdrowia; - organizacje pozarządowe, podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorów.
TERMIN REALIZACJI	Praca ciągła (2023-2028).
ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	Środki PFRON, środki realizatorów (zadania własne ,środki UE w ramach projektów, grantów, itp.).
OCZEKIWANE REZULTATY	- integracja środowiska osób z niepełnosprawnościami ze społecznością lokalną; - zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami ich rodzin do informacji w zakresie praw, obowiązków i dostępnych form pomocy; - zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat działań podejmowanych na rzecz osób z niepełnosprawnościami; - wzrost uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w organizowanych imprezach; - zwiększenie poziomu świadomości i wartości osób z niepełnosprawnościami o swoich możliwościach i szansach.

3. Cel szczegółowy	Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji.
DZIAŁANIA	- dążenie do objęcia jak największej liczby dzieci z niepełnosprawnościami opieką przedszkolną; - orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami; - współpraca pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami (organizowanie wspólnych imprez kulturalnych, zawodów sportowych); - propagowanie wśród osób z niepełnosprawnościami i osób starszych możliwości uzyskania na poziomie wyższym oraz samodoskonalenia.
WSKAŹNIKI	- liczba osób objętych opieką przedszkolną; - liczba wydawanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami; - liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, zawodów sportowych; - liczba zorganizowanych przedsięwzięć, w których wzięły udział osoby z niepełnosprawnościami; - liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.
REALIZATORZY	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; - Placówki oświatowe; - Podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
TERMIN REALIZACJI	Praca ciągła (2023-2028).
ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	Środki PFRON, środki realizatorów (zadania własne, środki UE w ramach projektów, grantów, itp.).
OCZEKIWANE REZULTATY	- zapewnienie dostępu dla osób z niepełnosprawnościami do edukacji na wszystkich poziomach; - wzrost liczby dorosłych osób z niepełnosprawnościami kontynuujących naukę i podwyższających swoje kompetencje.
4. Cel szczegółowy	Wspieranie w aktywizacji zawodowej, zwiększenia potencjału zawodowego i atrakcyjności na rynku pracy osób z niepełnosprawnością.
DZIAŁANIA	- promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy (doradztwo, szkolenia); - zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami; - wspieranie działań na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami; - podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami; - wspieranie samozatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
WSKAŹNIKI	- liczba spotkań informacyjnych dla pracodawców oraz osób z niepełnosprawnościami; - liczba przedsiębiorców, którym udzielono wsparcia w zakresie zwrotu kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami; - liczba osób z niepełnosprawnościami, które podjęły zatrudnienie; - liczba nowych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami; - liczba osób, które ukończyły szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe; - liczba osób, które skorzystały z udzielonego wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej.
REALIZATORZY	Powiatowy Urząd Pracy, WZT.
TERMIN REALIZACJI	Praca ciągła (2023-2028).
ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	Środki PFRON, środki realizatorów (zadania własne, środki UE w ramach projektów, grantów, itp.).
OCZEKIWANE REZULTATY	- zwiększenie dostępu do informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej; - zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe; - zwiększenie świadomości pracodawców w zakresie możliwości i form zatrudniania osób z niepełnosprawnościami; - umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami pozyskanie umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

VI. ADRESACI I PARTNERZY PROGRAMU

Adresatami programu są:

- osoby z niepełnosprawnościami - mieszkańcy powiatu kościerskiego
- osoby starsze – mieszkańcy powiatu kościerskiego
- rodziny i otoczenie osób z niepełnosprawnościami i osób starszych

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, założenia programowe w skutecznym osiąganiu przedstawionych działań i rezultatów przewidują współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami, zaangażowanymi we współpracę przy tworzeniu i realizowaniu działań. Prace koordynowała Marzena Hinc – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie wraz z pracownikami Zespołu ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Partnerami przy tworzeniu programu byli

- Dorota Rekowska – Główny Specjalista w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
- Adam Sosnowski – Przewodniczący Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności,
- Anna Dittmer-Jankowska – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
- Joanna Smentoch - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie,
- Aleksandra Szulman-Wardal – Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie,
- Czesława Kulas – Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie,
- Katarzyna Rokita - Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie,
- Janusz Pobłocki - Komenda Powiatowa Policji w Kościerzynie,
- Emilia Wantoch-Rekowska – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kościerzynie,
- Aldona Plichta – Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie,
- Sebastian Sosnowski – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie
- Ewa Słomińska - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Liniewie,
- Anna Klonowska - Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie,
- Ewa Wenta - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu,
- Wioleta Jakubek - Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach,
- Lidia Ciężak - Dom Pomocy Społecznej w Cisewiu,
- Monika Dysarz - Dom Pomocy Społecznej „Kaszub” w Stawiskach,
- Ilona Kleinsmidt – Warsztat Terapii Zajęciowej w Kościerzynie,
- Lucyna Szuta – Centrum Integracji Społecznej w Kościerzynie,
- Joanna Kreft - Centrum Integracji Społecznej w Kościerzynie,

- Katarzyna Jóźwiak - Środowiskowy Dom Samopomocy i Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej w Lubieszynie,
- Krystyna Grudniewska - Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarzynach,
- Katarzyna Adamczyk – Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzebuniu,
- Leszek Prądziński – Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Leszek Medykowski – Polski Związek Niewidomych,
- Elżbieta Brzezińska – Rada Seniorów Gminy Kościerzyna,
- Zbigniew Stencel – Rada Seniorów Miasta Kościerzyna
- Ewa Bembnista – Stowarzyszenie na Rzecz Ziemi Kiszewskiej,
- Katarzyna Stachowicz – Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „INTEGRACJA” SONI w Kościerzynie,
- Danuta Michna - Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „INTEGRACJA” SONI w Kościerzynie,
- Dorota Dublinowska – Fundacja „Szczęśliwa przystań”,
- Magdalena Sikorska – Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Dziemiany.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zakres realizacji ujętych w programie zadań zależy będzie od wielkości środków finansowych samorządu powiatowego, samorządów gminnych, instytucji jak i poszczególnych organizacji pozarządowych. Część zadań zapisanych w niniejszym programie możliwa będzie do realizacji ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Realizatorzy programu zakładają również możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne, środki UE w ramach projektów, konkursów, grantów, itp.

VIII. EWALUACJA I MONITORING

Monitoring pozwoli na kontrolowanie stanu realizowanych kierunków działań, ocenę osiągniętych wskaźników. Pozwoli na dokonanie oceny czy efekt końcowy jest zgodny z obranym celem i działaniami w programie. Monitorowanie programu odbywać się będzie raz w roku, na podstawie sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji. Ewaluacja i monitoring posłuży bardziej skutecznej, efektywniejszej i pełniejszej realizacji działań na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Kościerskim.

IX. PODSUMOWANIE

„Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kościerskim na lata 2023 – 2028” jest dokumentem perspektywicznym, przewidzianym do realizacji w okresie 6 letnim. Cel oraz kierunki działań zapisane w programie charakteryzują się dużym stopniem ogólności, ale w oparciu o nie istnieje możliwość tworzenia projektów szczegółowych, dotyczących wąskiego wycinka zagadnień ujętych w programie. Program jest dokumentem otwartym. Może być zmieniany i aktualizowany w zależności od występujących potrzeb. Jest dokumentem o charakterze interdyscyplinarnym, którego wdrażanie wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, w tym samorządu powiatowego i samorządów gminnych, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji oświaty, kultury, sportu i turystyki, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, podmiotów zajmujących się aktywizacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacją. Osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi oraz osoby starsze mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Na terenie powiatu kościerskiego różne instytucje podejmują liczne działania na rzecz osób niepełnosprawnych mające na celu zminimalizowanie skutków niepełnosprawności i poprawę jakości życia osób z różnymi dysfunkcjami, jak też osób starszych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w środowisku lokalnym samorządy oraz instytucje, organizacje pozarządowe, placówki pomocy społecznej, oświatowe, służby zdrowia integrują swoje działania skierowane do tych osób. Przynosi to wymierne efekty w postaci zabezpieczenia socjalnego, likwidacji barier funkcjonalnych, wzrostu liczby osób korzystających z pozamaterialnych form pomocy.